

z^o 391.

Del. n. 26509

18
25

DVCITVR

FVNVS VESPERI

FEMINAE

PERILLVSTRIS AC MVLTIS VIRTVTVM OR-
NAMENTIS CVLTISSIMAE DOMINAE

DOMINAE

CONSTANTIAE

CONCORDIAE

PERPETVAE

NATAE DANCKELMANNIAE

CONIVGIS CHARISSIMAE

ITEMQVE DESIDERATISSIMAE

VIRI

ITIDEM SVMME REVERENDI PERILLVSTRIS AC MVNERVM
ET DIGNITATVM DECORIBVS EXCELLENTISSIMI
DOMINI

DOMINI

IOANNIS ADAMI

S. R. I. LIBERI BARONIS AB ENDE

VETERIS IESNIZAE DYNASTAE HEREDITARII
IN TRINVM ET SALZA

POTENTISSIMI BORVSSIAE REGIS CONSILIARII IN REGI-
MINE DVCATVS MAGDEBVRGICI GRAVISSIMI

PRIMARIAE ECCLESIAE HALBERSTADIENSIS CANONICI DIGNISSIMI
RERVMOQVE IVDICIALIVM PRAEPECTI LONGE
VIGILANTISSIMI

AD QVOD PIE PROSEQVENDVM

CIVES ACADEMICOS

OFFICIOSE ET HVMANITER ADVOCAT

FRIDERICIANAE PRORECTOR

CHRISTIANVS BENEDICTVS MICHAELIS

PHILOSOPHIAE PROFESSOR ORDINARIVS

XXX IVLII CIOIÖCCXXIV.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis CHRISTIANI HENCKELII Acad. Typogr.

EVNVS VESPERI

PERILLVS STRIS AC MIVTIS VIRTVTVM OR.
DOMINVS

CONSTANTIAE

CONCORDIAE

PERPETVAE

NATAE DANCKELMANNIAE
CONIVGIS CHARISSIMAE

ITEMQUE DESIDERATISSIMAE

VIRI

IDEM SVB REVERENDI PRAESIDENTIS SENATVS
ET DOCTORVM ORATIONE PRAEFATA

DOMINI

IOANNIS ADAMI

S. P. LIBERI BARONIS ET ENDE

VETERIS ILLINAE DYNASTAE HEREDITARIJ

IN TRINSVLTANA

POTENTISSIMAE SORSARIAE REGIS CONSILIARI IN REGI

AE MAGISTRI MAGISTERII ET ACADEMIAE

PROFANAE SCIENTIAE HUMANITATIS ET PHILOSOPHIAE

ET REVERENDI IN XPI SENATVS

ACADEMIAE

AB OTO CAROLO

CIVIS ACADEMICVS

PHILOSOPHIAE PROFCEDAE

CHRISTIANVS HENRICHVS MICHAELIS

PHILOSOPHIAE PROFCEDAE

PHILOSOPHIAE PROFCEDAE

PHILOSOPHIAE PROFCEDAE

† † †

Eminæ nobilissimæ ac probitatis
& prudentiæ fama perillustris
CONSTANTIAE CON-
CORDIAE PERPETVAE
imaginem descripturi, quam potissimum viam
insistamus, quanquam non profus ignoramus;
non leue id tamen, sed difficile admodum ar-
bitramur. Nam, si quæcunque *ILLA* fecit
ediditque laudis egregiæ specimina, sigillatim
oratione referre contendamus, integra eiuf-
dem vita enarranda foret, & suis temporibus
notanda, & locis & exemplis suo ordine enu-
merandis distinguenda. Quod sicuti à nostro
instituto abludit; ita operam dabimus, vt pri-
maria lineamenta *MVLIERIS* clari adeo nomi-
nis, totque meritorum ornamentis cultissimæ
ante oculos constituantur, ne tantæ virtutis vis
in obscuro lateat, sed eius rei memoria, ac sua-
uita-

a

PROGRAMMA.

uitatis, elegantiae & modestiae singularia documenta, non sine insigni emolumento, ad posteros propagentur. Et cum vero illa NOBILITATE potissimum ac SAPIENTIA eluxerit, quibus bonis nemo fere illam antecessit; idcirco ante omnia signabimus Patrem illustrissimum NICOLAVM BARTHOLOMAEVVM de DANCKELMANN, S. Romani Imperii LIBERVM BARONEM de PRANGIN, Serenissimi Borussiae REGIS ADMINISTRVM excellentissimum, Regiminis, quod est in Ducatu Magdeburgico, PRAESIDEM eminentissimum, Hereditarium in Loderleben & Freyenfelda, DOMINVM Musis nostris maxime fauentem, quem summa in agendo alacritas, in consiliis vigor, inque publicam vtilitatem ardentissimum studium pluribus sane experimentis cognitissimum fecit. Cui cum obtigisset spectatissima CONIVX SOPHIA MAGDALENA e BROEMSIORVM antiquissima pro sapia oriunda, MATRONA sagax ac comitate grauis, proba, multumque super vulgarem mulierum sortem eminens; aliter fieri vix potuit, quin & NOSTRA, quam lamentamur, DOMINA ingenio, animi magnitudine, pietate suos exprimeret PARENTES tot animi ac corporis dotibus praestantes,

stantes, totque pulcerrimis virtutum decoribus exsplendescentes.

Saltem præteriri non debet, primam EI vitæ vsuram obtigisse a CIOIOCXCVII. v. Kalendas Septembris, cum PATER Ryfwici, Potentissimi ELECTORIS BRANDENBVRGICI faciem referret amplissimæque legationis munere functus orbem Europæum bellis collisum summa dexteritate & laude ad pacem & concordiam reducere cum aliis magni operis adiutoribus laboraret: omine non vano, tranquillioris mentis lauream secum allaturam, quæ diebus tam exoptatis prodiret in lucem suosque, felicissimas inter gratulationes, tam dulci adspectu recrearet. Quare, biduo elapso, tum religionis, tum temporum ratione ita deopscente, faustissimum ILLI, quod indicauimus, nomen inditum est, vt sicuti proxima pacis spes otium tot gentibus promittebat; ita in ea virtus, concordia & vera animi quies regnum constantissime obtineret. Et iuuit Deus, vt salutaribus abluta vndis ac vitæ libro inscripta pacem primum cælestem consequeretur, dein à summis PARENTIBVS indulgenter habita & bene educta religiosæ doctrinarum seminibus animum tenellum fœcundaret, ne sexus infirmitas,

mitas, ne ætatis calor, ne vllæ vnquam machi-
 næ ingenium rectum vel oppugnarent aliquan-
 do, vel subigerent vnquam. Tantum dolen-
 dum, tam exiguo temporis spatio MATREM
 superfuiffe, quæ in lectiffima FILIOLA palcebat
 oculos, primæque ætatulæ florem non sine in-
 signi voluptatis sensu spectabat. Ad superos
 enim illa abiit a CICIÖCCII. pupillamque
 quinquennem reliquit, quam optimis hacten-
 us & sanctiffimis moribus imbuit atque ante
 fellam suam fragrantibus sententiolis instruxit,
 quarum odorem multis post tempestatibus ser-
 uaret suauiffima PROLES. Nec dubitandum,
 quin aliquid inde redundauerit in PVELLAM
 sua ipsius luce conspicuam, nihil interea omit-
 tente DANCKELMANNO, cum prima-
 riis semper hominibus agente, vt, quæ propria
 sunt adolescentularum illustrium, addisceret,
 nec telas tantum texere, aut opus aliquod Phry-
 gium efficere docta intra domesticorum parie-
 tum vmbas federet; sed, præter vernaculam,
 Gallicam simul linguam excoleret, qua sæpe
 belliffimus sexus non solum suis in conuenti-
 bus vtitur & delectatur; sed & præstantiffimi
 libri sunt perscripti, vnde locupletiffimi tam
 diuinæ, quam humanæ sapientiæ thesauri acci-
 piuntur. Vtique enim ingenio ILLA erat
 magno,

PROGRAMMA.

magno, memoria felici, iudicio peracri: quam nec familiam negligeret, nec ancillas otio torpescere sineret, nec ipsa esset incuriosa domesticarum rerum spectatrix. Quæ res fecit, vt VIRVM maxime reuerendum ac perillustrem in sui amorem alliceret, nominatim IOANNEM ADAMVM S. R. Imperii LIBERVM BARONEM ab ENDE, veteris Iesnizæ DOMINVM, HAEREDITARIVM in Trinum & Salza, Potentissimi Borussia REGIS CONSILIARIVM Regiminis in Ducatu Magdeburgico grauissimum, primariae Ecclesiae HALBERSTADIIENSIS CANONICVM, rerumque iudicialium ibidem PRAEFECTVM longe æquissimum, VIRVM in tantum laudandum, quantum prudentia, iustitia, probitas & cum seueritate coniuncta morum formosissimorum suauitas intelligi potest. Admodum enim argute iudicabat, EAM, quæ nunquam indulgebat cessationi atque otio, cum nondum è virginibus excessisset, sed in domo paterna nullum fere tempus ab aliquo opere, nobili Virgine digno, abstinebat; optimam futuram sibi matrem familias: adeo mira in EA grauitas, virtutumque integerrima imago, verecundia & animi liberalissimi indicia relucebant, nihil vt occurreret, quod vel natura esset horridum, vel PARENTVM spectata

b

PROGRAMMA.

Etatæ elegantiæ aduersum. Vnde vix mirum, nulli vnquam tam secundum vitæ cursum contigisse, quam nouo huic MARITO, cui tanti luminis tantæque honestatis VXOR, a. CIOCCCXVII. IV. Nonas Nouembris, in manum conuenit, fidem reciprocam in paterno prædio, quod Freyenfelda vocatur, inuicem stipulantibus NVPTIS mutuamque virtutem ac veteris vestigia recti, ecclesiæ ministro in hunc finem delecto, inter preces & religionis plenissima verba, sacrate. Et ita vero vsu venit, vt tam nobile par CONIVGVM nihil disinctum ac separatum, non corpus, non bona, nec cogitationes quidem, haberet. Nihil enim ILLA sine consilio VIRI fecit, munditiæ dedita, & lautæ supellectili; sic tamen, vt cultus corporis moderatus animi ornamento atque moderationi responderet, ordinem in domo seruans sine elatione, sorditiem expellens sine leuitate, opes cumulans sine tenaci copia & habendi immodica cupiditate, digitos semper habens proiectos ad egentium inopiam subleuandam, manusque apertas, ceu decet mulierem beneficentiæ laude excellentem. Cumque plerique hominum & feminæ inprimis in coniunctionibus suis voluptatem spectent & libidi-

PROGRAMMA.

bidinem pro fine habeant, ILLA quidem cum
DILECTO indissolubili amore coniungebatur,
& sacrosanctum matrimonii fœdus tuita
prole pulchra maritum beabat; sed ea ratione,
vt genus humanum ex parte sua immortale red-
dere studeret, vitæque metam cum amplissimo
fructu conficeret. Quinque enim BEATA
liberorum præstantissimorum stirpem edidit,
quorum candida nomina sunt: SOPHIA CON-
STANTIA, AVGVSTVS FRIDERICVS, HEN-
RICA CHARLOTTA, CAROLVS LVDOVICVS
HENRICVS, CAROLINA WILHELMINA FRI-
DERICA: qui adhuc viuunt & magna pro-
mittunt, præter vnum CAROLVM LVDOVI-
CVM HENRICVM, qui absente PATRE natus,
eo etiam peregre vnum diem agente, repentino
obitu IV Idus Maias est denatus, plangente
MATRE, vberrimisque lacrymis præmaturam
eius mortem, plures inter singultus, deslente.
Quomodo enim animum ab omni dolore va-
cuum seruaret mulier, quæ è visceribus suis
emissam subolem in prima tenerrimæ ætatis
hebdomada mortis importunitate præter om-
nem expectationem videt & audit enectam?
Quamuis enim infans fuerit ex hac vita subla-
tus; eo magis tamen id vrit PARENTES, ab-
rumpi spiritum ac maturitatem ætatis præpro-
b 2 pro

pero discessu anteuerti, antequam sibi adsignatum munus absoluat puer, cuius causa in hanc vitæ scenam videtur esse ingressus. Sed tantum abest, vt dolore conciderit profusus; etiam probe tenuit, non illam vitam tantum esse, quæ animus corporis mortalis compage, velut ergastulo, concluditur; sed illam quoque, quæ mentem diuino fatu genitam cum summo Numine primo in flore, bonorum omnium communione, sociat. Nam dici vix potest, quam *ILLA* ceteroquin impauida fuerit, quam virilis animi, quam fortis & constans & diuina gratia munita; ita vt ei durissimum iugum leue, & crucis disciplina multa voluptate referta videretur. Quæ sane potissima causa fuit, quare *MARITVS* magnam in *ILLA* fiduciam collocauerit, cum difficillimum sit, fortem mulierem inuenire, quam fatorum vis haud facile inflectat, quæ nunquam cupiditati cedat, nunquam, aut raro infirmitati succumbat, quam denique nullus calamitatum impetus retardet. Ad quem laudis cumulum quum accederet insignis humanitas, amoris coniugalis præcipuus character, factum est, vt sibi *EVM* arctius quotidie deuinciret, mutuaque charitatis flamma maiori auctu per temporum spiramenta cresceret. Neque enim vnquam desit colere *VIRVM*,
 vene-

PROGRAMMA.

venerari, officiis omnibus profequi, eidemque ad nutum præsto esse, ac nihil maiori sollicitudine curare, quam summopere ILLI placere, quem ardentissime diligebat, seque ipsam ad formam ILLIVS fere immutare. In quo iterum ostendit, quam ipsamet sese deseruerit pæne, vt eo promptior in officio esset, iucunde audiens, luculenter differens, se incitans, discurrens, quo fœderis percussi fini & fidei plenissime satisfaceret: exemplo interea suo toti domui prælucens solidæque probitatis imaginem omnibus imprimens. Quamprimùm enim nihil otiose & negligenter a matrefamilias fit, etiam famulæ, famulique, quod suum est, contento studio administrant; cumque domina ante lucem surgit, nec solem orientem ignaue præstolatur, etiam serui & ancillæ sese excitant, pudore suffusi, si sterterent cumque languore & desidia opus peragerent, quod domina, in qua nullum delicatoris vitæ signum conspicitur, cum alacritate, ordine & sapientia suscipit, vel manibus laborans ipsa, vel imperio exsequens, quod consulta ratione dicitur faciendum. Quod vt facilius obtineret NOSTRA in id maxime incubuit, vt etiam familiæ benigne prospiceret. Intelligebat quippe, matrem-

c

trem-

PROGRAMMA.

trem familias, quæ seruos ancillasque aspere haberet, duabus rebus maxime necessariis carere, humanitate & diligentiae fructu. Nam & domesticis, quia ab eodem generis fonte profluxerunt, & in fidem nostram recepti sunt, diuino iure adstricti sumus, vt eos humaniter tractemus, contenti, si laborent & summa fide efficiant, quod præcipitur, nosque cum auctoritate istis imperemus: cumque rei familiaris progressionem quæramus, cibus iis large suppeditandus est, ne inimicos & fures intra septa nostra alamus, nimia tenacitate ad flagitia eos compellentes. Quod *ILLA* sapienter ponderans in hoc iustitiæ & prudentiæ suæ complementum positum credidit, vt vnusquisque demensum acciperet suum, eorumque simul valetudini consuleretur; qua salua, vberes ad alendam familiam fructus suppetunt, simulatque cumulatioribus fiunt, quandoquidem nemo non ad maiorem accendi industriam solet, vbi obseruat, & sui quoque curam geri, nec peius sese ac boues & animalia haberi. Quod sicuti fidem religione inflammatam ac prudentia distinctam prodit; ita concludi potest, à teneris *ENDIAM* vnguiculis eo modo fuisse institutam, vt innocentia & æquitas & fides in Deum primas tenerent, cum tot opera præcla-

PROGRAMMA.

clara, tot simul sint benignitatis, fidei, & prohibitatis certissimi testes. Et constat quoque aliunde, nullum ab EA tempus prætermisum, quo non ostenderet mentem diuinis muneribus ornatam & cognitionem rerum cælestium singularem vltraque vulgus feminarum assurgentem. Quamobrem nec opum, nec honorum, nec nobilitatis, nec dignitatum vanum nomen aures à verbo DEI auerteat, nec oculos ad fenestras conuerteat, aut ad hominum talia mirantium circulos torqueat: adeo illam mundi seruator cantu suo suauissimo, & spiritus appulsu in sententiam suam pertraxit, vt contemneret flores ac poma mortalium non nisi lentum virus, vel furorem etiam in terrena venis instillantia. Potius maximo legendi studio flagrabat, iisque in primis libris oblectabatur, quorum lectione se ad amorem in DEVM incitari & ad pietatis opera impelli vehementius persentisceret, hoc est, à pictura ad rem, ab imagine ad veritatem traduci mentem euentibus signis animaduerneret. Vnde magis claret, quare per illustris MARITVS feliciorum sese ceteris existimaret Viris, vt qui mulierem duxisset, in qua nullum diffidentiae argumentum deprehendebatur. Inuenit namque domi cuius sermone & communione recreatur,

PROGRAMMA.

tur, quæue, cum foris esset, sapientissime dispensaret vniuersa sibi concredita. Quis enim cogitet, arcana iri enunciatum ab ea, quæ nunquam fuit garrula? aut pudorem abiici, quæ in CONGVGE charissimo oculos vnice fixit? aut opes prodigi, quæ vigilantia eas auxit & ad cultum vitæ beatæ necessarium rara prospicientia accommodauit? IPSA de cetero blanda, liberalis, splendida, affabilis, inque inferioris fortis homines ita propensa, vt omnium in se studia conciliaret, in liberos bene educandos summa simul industria intenta, quo spem haberet posteritas ipsaque perflugium in senectute. Verum tamen non placuit sempiterno Numini indulgere FEMINAE ad omnem laudem factæ numerosam annorum feriem, quæ est certe senectus. Nam præter omnium opinionem nuper in febrim incidit, quæ a corde in totum corpus processit, omnemque humorum & spirituum ^{omniestelav} demum euertit. Et tunc vero apparuit clare, quam sit cæleste bonum splendoris sempiterni lumen, quod diuina clementia ægrotanti indulgit, quoue ad id, quod propriis viribus adipisci non poterat, salutaris afflatu excitata, & ad spem boni excellentioris pluribus scripturæ sacræ oraculis est traducta. Vnde euenit, vt

PROGRAMMA.

vt ærumnas & labores, dolorumque acerbitates
 ac mortis pericula quæcunque nihili putaret præ
 gloria futura omnium desideriorum suorum
 fumam extinguente & fatiante. Saltem nihil
 a sensuum iudicio depromptum in ore habebat;
 etsi lancinaret æstus viscera, & morbi vis, interva-
 rias accessiones languoresque, cresceret. Semper
 enim remedium inueniebat AFFLICTA, vnde fitim,
 qua cruciabatur, posset explere: ita cantionum sa-
 crarum solatiis abundabat, diuinarumque littera-
 rum sententiis & dictis affluebat, vt non possent ad-
 stantes singulari cum laudatione non admirari om-
 ni venustate præcellentem MVLIEREM, præfer-
 tim cum cruci CHRISTI suas cogitationes & pec-
 cata affigeret, & de vita æterna, deque extremo pie-
 tatis fructu verba fundens labia fide in SERVATO-
 REM eiusque amore rubentia non sine ornamento
 diduceret. Ad hunc igitur ILLA puteum & fon-
 tem perennem properabat, vnde immortalitatem
 biberet, quam tandem hora post meridiem secun-
 da VII Kalendas Sextiles beatissime est consecuta:
 postquam XX dierum spatio calor immodice au-
 ctus tum extimas, tum interiores corporis partes
 prorsus exsiccando functionum omnium integri-
 tatem abstulerat. Tam sanctis alis tamque felici
 agitatione ad cælum euolauit CONSTANTIA
 CONCORDIA PERPETVA, nata DAN-
 d KEL-

PROGRAMMA.

KELMANNIA, anno ætatis XXVII. dempto
menſe vno; quodque mirandum, eadem fere die,
& hora, qua ſoror ſuauiſſima, cui in virtute, laude,
familia & ipſo matrimonio ſucceſſerat, verſatilem
mundi huius machinam reliquit. Quod non po-
tuit non acerbiffime accidere MARITO, cui iu-
cundiffimus harum SORORVM & CONIVGVV ad-
ſpectus arcano quidem, vtut ſapienti DEI conſilio
videtur ademptus. Neque enim neceſſe eſt, vt,
quæ filia DEI viuentis ſunt, longam numerent
ætatem; quin immo fatiſ vixiſſe videntur, quæ
opes ſempiternas, quas toto vitæ tempore conſe-
qui laboramus, feliciffimo diſceſſu celeriter indi-
piſcuntur.

Adeſte igitur CIVES! Ducitur veſperi amplif-
ſimum funus, ducitur ad tumulum perilluſtris
ENDIORVM familiae hæreditarium, ducitur ma-
gnifice. Mementote animæ tot virtutibus deco-
ratae, quæ in tam illuſtri corpore cum ſplendidiffi-
mæ dignitatis luce habitauit. Ego vos ad hocce
officium extremum humaniter hortor. Meretur
DANKELMANNVS, Vir illuſter, meretur MARI-
TVS nobilitate & propriis meritis excellens, me-
retur CONSTANTIA, CONCORDIA,
PERPETVA, quæ ſempiterno gaudio inter Cæ-
lites & electos triumphat. P. P. Halæ Mag-
deburgicæ III. Kalendas Sextiles
CICIOCCXXIV.

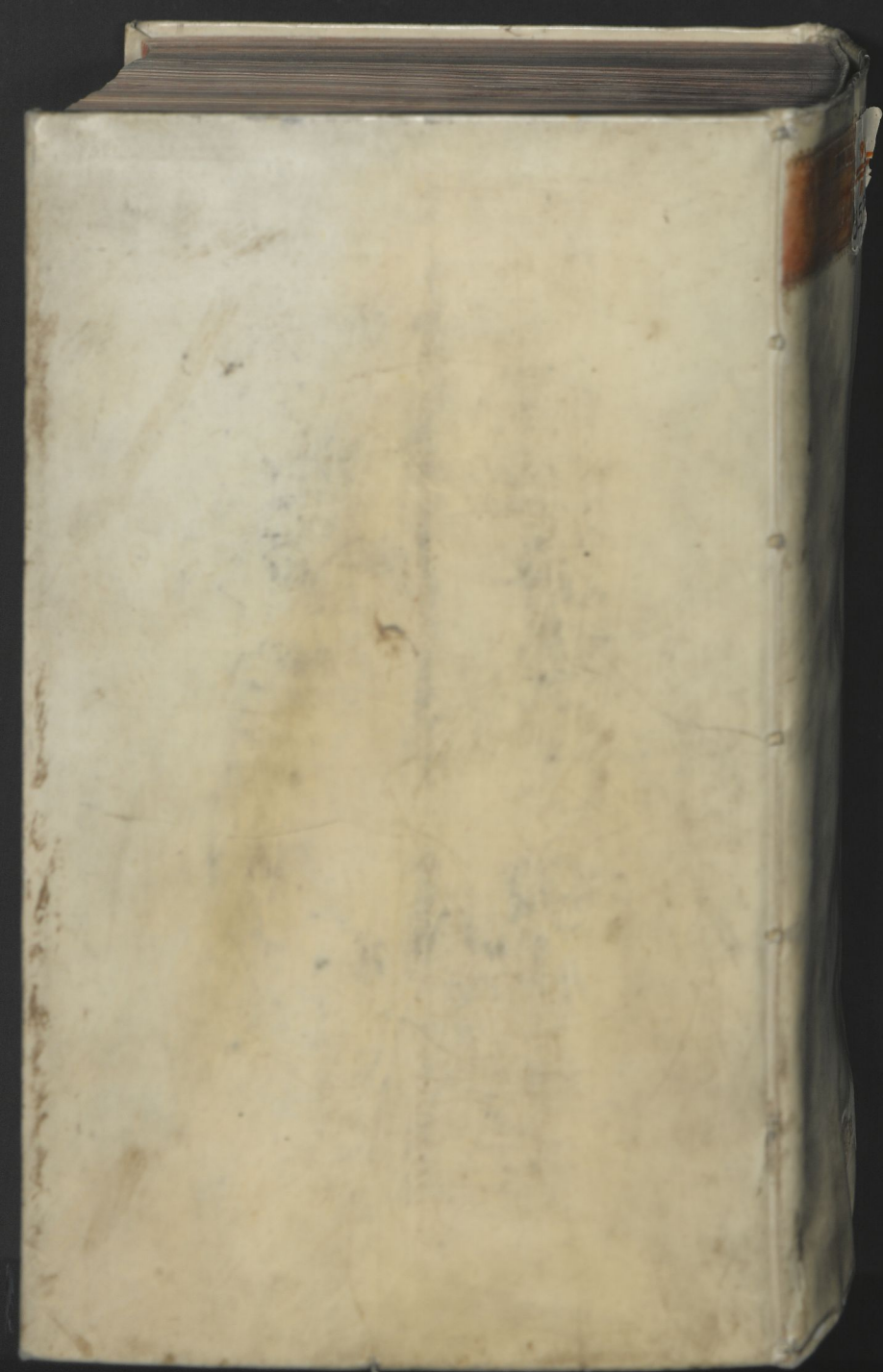
78 M 353

ULB Halle 3
001 564 773

TA→OL

DVCITVR
FVNVS VESPERI
FEMINAE
PERILLVSTRIS AC MVLTVS VIRTVTVM OR-
NAMENTIS CVLTISSIMAE DOMINAE
DOMINAE

CONSTANTIAE
CORDIAE
ERPETVAE
ANCKELMANNIAE
VGIS CHARISSIMAE
MQVE DESIDERATISSIMAE
VIRI
VERENDI PERILLVSTRIS AC MVNERVM
FVM DECORIBVS EXCELLENTISSIMI
DOMINI
NIS ADAMI
RI BARONIS AB ENDE
ZAE DYNASTAE HEREDITARII
N TRINVM ET SALZA
RVSSIAE REGIS CONSILIARII IN REGI-
TVS MAGDEBVRGICI GRAVISSIMI
AE HALBERSTADIENSIS CANONICI DIGNISSIMI
VE IVDICIALIVM PRAEFECTI LONGE
VIGILANTISSIMI
D QVOD PIE PROSEQVENDVM
VES ACADEMICOS
SE ET HVMANITER ADVOCAT
ICIANAE PRORECTOR
S BENEDICTVS MICHAELIS
PHIAE PROFESSOR ORDINARIVS
XXX IVLII CIOIOCCXXIV.

HALAE MAGDEBVRGICAE
Typis CHRISTIANI HENCKELII Acad. Typogr.